

Свети Григорий, епископ Български

† неуточнена година
Чества се на 8 януари

Почитането на свети Григорий, епископ Български, от Българската православна църква на 8 януари според някои източници започва скоро след неговото канонизиране. Историческите извори относно времето и мястото, където е живял, както и относно катедрата, която е заемал, са твърде разнопосочни. Според едни автори, свети Григорий е живял по времето на българските царе Симеон и Петър през 10-ти век и бил епископ на Пелагония (Битоля) и Прилеп, а според други – епископ Охридски, като в някои случаи се посочва годината на кончината му 1012 г., а в други – това се отнася към първата половина на 14 век.

С датата 8 януари се свързва и почитането на свети Григорий Мизийски, който според изследователите може да се отъждестви и с един от Преславските патриарси. Някои руски изследователи посочват, че свети Григорий, епископ Мизийски е изиграл голяма роля за просвещението на народа на Киевска Рус.

Възможно е зад името на свети Григорий Български да се крият различни светци. По една или друга причина да е станало припокриване на личностите им, вероятно поради факта, че е била избрана една дата за тяхното почитане. Предоставяме на вниманието ви материали на различни изследователи.

Свети Григорий, епископ Български

Сведенията за този светец са оскъдни. Предполага се, че това е "презвитер и монах Григорий, клирик на всички български църкви", който е живял по времето на българските царе Симеон Велики (893-927) и Петър (927-969). Св. Григорий е един от изявените старобългарски книжовници, особено като преводач и преписвач. Той превежда хрониката на Йоан Малала (VI в.), като я допълва с бележки от библейските книги и други исторически паметници.

Допуска се, че е превел и известната "Хроника" на Георги Амартол. Вероятно е ръкоположен за епископ на Пелагония (Битола) и Прилеп. Канонизиран скоро след смъртта му, а в катедралата "Св. София" в Охрид дори е имало малък престол, посветен на него. Българската православна църква тачи паметта на светеца на 8 януари.

Христо Темелски, Българи светци, изд. ТАНГРА ТанНакРа ИК, София, 2010 г.

Патриарх Григорий

В Бориловия синодик са изброени като преславски патриарси Леонтий, Димитрий, Сергий и Григорий. Тъй като са посочени като патриарси, ако действително са имали този сан, то най-вероятно са заемали този пост след патриарх Дамян в периода 927-971 г., т.е. между признаването на патриаршеския сан на българския църковен глава и превземането на Силистра.

В една преписка към превод на Стария завет е посочено, че е тя е писана по времето на „княз Симеон, син на Борис” от „презвитер и мних Григорий, църковник на всички български църкви”. Посочването „църковник на всички български църкви” може да означава, че Григорий е глава на българската църква. Титлата пък на Симеон - княз, означава да се отнесе времето на неговото архиерейство в периода между 893 г. и 913 г. Следователно дори да се приеме застъпването от някои теза, че българският църковен глава е бил провъзгласен за патриарх по същото време, когато Симеон е приел царска титла, то и тогава ако споменатия в преписката Григорий е идентичен с този от Бориловия синодик, неговия сан ще е бил архиепископ.

В Месецослова на Остромировото евангелие е отбелязано, че на 8 януари се чества паметта на „свети Григорий, епископа на Мизия” (л. 262).

Филарет (Святите южных славян, стр. 12-13) предполага, че е възможно да става дума за някой от охридските архиепископи, но тези с име Григорий са живели след написването на Остромировото евангелие (1056-1057 г.) – от 1325 г. насетне. Филарет отъждествява този епископ и с Григорий Пелагонийски и Прилепски, който бил направил превод на Метафраст и бил починал през 1012 г. Той е починал преди дякон Григорий да напише Остромировото евангелие, но пък като епископ на Пелагония и Прилеп едва ли е щял да бъде титулуван епископ на Мизия, тъй като това понятие се е използвало за земите между Балкана и Дунава или от българските архиепископи като синоним на България. Все пак не е изключено да става дума и за него, тъй като епархията му е влизала в Охридската архиепископия и в този смисъл той се е явявал български епископ. Доколкото обаче, за да бъдат разграничавани охридските архиепископи са били наричани български, а търновските архиепископи и патриарси мизийски, то последното е малко вероятно. Сред владците от Охридската архиепископия има и други с името Григорий, напр. серският митрополит и синкел Григорий (около 1050 г., Laurent, Corpus V.1 no. 776; Nesbitt - Oikonomides I no. 42. 3), тъй че ако се приеме едно толкова широко определяне на понятието „Мизийски“, то ще е трудно да бъде направена някаква по-конкретна идентификация. Възможно е да е някой от духовниците ексекутирани като ответна мярка заради покушението срещу Крум, чиято памет се отбелязва на 21 януари, но в Санаксира на Цариградската църква (ГИБИ, т. 5, стр. 287-288) и Месецослова на Василий II (ГИБИ, т. 6, стр. 55) не е споменато такова име.

Във II книга, гл. 15 на съчинението „За церемониите“ на Константин VII Багренородни сред лицата от свитата на киевската княгиня Олга при посещението ѝ в Цариград е посочен и свещеника Григорий, който е получил като подарък 8 милиарсии (т.е. толкова, колкото получили и нейните прислужнички). Някои въз основа на името предполагат,

че е възможно да става дума за българският духовник, но липсват каквито е и да е допълнителни данни за неговия произход. С оглед малката сума, която е получил като подарък, то той едва ли е заемал висока позиция (Известия государственной академии метериальной культуры. № 91, М, ОГИЗ, 1934).

Източник: <http://historicalcities.narod.ru/index/grigorij/0-72>

Григорий I Охридски

Григорий най-вероятно е ученик на големия византийски учен Максим Плануд.^[1] Той заема охридската катедра след Макарий, последните сведения за когото са от 1299 г. Името му е споменато в гръцки тухлен надпис върху западната стена на добавения по негово време към църквата „Света София“ двуетажен притвор: *...Григорий..., като издигна храм, всемъдро поучава мизийския народ на богописания закон. Година 6825 [1317 г. от Р.Х.]*^[2] Запазени са три негови писма до различни лица^[3] и съчинена от него църковна служба за отците от Седмия вселенски събор.^[4] Вероятно до Григорий се отнася и молитвеното посвещение върху една дарена на Охридската архиепископия плащаница: „Помени при светите жертви, пастирю на българите, цар Андроник Палеолог“.^[5] През 1327 г. Григорий преговаря от името на византийския император с претендента Андроник III Палеолог.^[6] Неизвестно е кога точно умира или напуска архиепископската длъжност, но това е станало с положителност преди 1341 г.^[7]

Бележки

1. Chrysochoou, S. Maximos Planoudes and the *Diagram of Ptolemy*. – In: T. Koliass, K. Pitsakis, C. Synelli (eds.), *Augeus: τόμος αφιερωμένος στον καθηγητή Ευάγγελο Κ. Χρυσό, Athens, 2014, 113 – 129.*
2. Кратко житие на Климент охридски. София, Издателство на БАН, 1966.; Иванов, Й., Български старини из Македония. С., 1970, 34 – 35.
3. Κουρούσης, Σ. Ι. Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας (ιγ΄/ιδ΄ αἰ.) ἐπιστολαὶ μετὰ τινῶν βιογραφικῶν ἐξακριβώσεων. – Ἐπετηρὶς Ἑταιρίας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, 45, 1981 – 1982, 516 – 558.
4. Trapp, E. *Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit*. Wien, 1976 – 1996. № 91716.
5. София, НИМ, инв. № 29231; Бойчева, Ю. Функционални и иконографски особености на плащаницата през XIV-XV век. Византийски плащаници в България. – Проблеми на изкуството, 38, 2005, № 4, 15 – 26.
6. Trapp, E. *Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit*. Wien, 1976 – 1996. № 91716.
7. Снегаров, Иван. История на Охридската архиепископия, т.1. Второ фототипно издание. София, Академично издателство „Марин Дринов“, 1995, [1924]. с. 213.

Макарий I	→	охридски архиепископ (преди 1317 – преди 1341)	→	Антим Метохит
------------------	---	--	---	--------------------------------

Източник: https://bg.wikipedia.org/wiki/Григорий_I_Охридски

Свети Григориј Охридски

Свети Григориј Охридски е христијански светец и епископ Охридски.
Благочестив учител и пастир на Христовото стадо, се упокоил во 1012 година. Во еден натпис во црквата “Св. Софија” во Охрид се нарекува “Григориј премудриот”[1].
Во православната црква неговиот ден се слави на 8 јануари.

1. „Охридски пролог“ стр. 10

Източник: <https://mk.wikipedia.org>

«Изслѣдования и замѣтки князя М. А. Оболенскаго по русскимъ и славянскимъ древностямъ» (приложенія къ сочиненію его: “о первоначальной русской лѣтописи”. Москва. 1870 г., и др. статьи) - с материала може да се запознаете в сайта www.academia.edu, преводач: В. Тракийски

2023 г.